

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานอาจแบ่งได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบการค้นหาความจริงของประเทศที่ใช้กฎหมายซีวิลลอว์ กับระบบการค้นหาความจริงของประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ ในระบบที่ใช้กฎหมายซีวิลลอว์นั้น ศาลจะมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริงอย่างมาก ระบบนี้จึงเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานทุกอย่างอย่างกว้างขวาง และเพื่อให้การค้นหาความจริงเป็นไปโดยสะดวกจึงไม่ปรากฏว่าในระบบนี้ จะมีบทตัดพยานที่เด็ดขาดหรือกฎเกณฑ์ที่ห้ามนำเสนอพยานหลักฐานประเภทหนึ่งประเภทใด (Exclusionary Rule) ส่วนในศาลจะรับฟังพยานหลักฐานทุกประเภทที่คู่ความนำเสนอ เว้นแต่เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นไม่เกี่ยวข้องกับคดี ส่วนในระบบที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์นั้น จะใช้ลูกขุน (Jury) ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาไม่มีความรู้ทางกฎหมายเป็นผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยในปัญหาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงต้องมีระบบการกั้นกรองพยานหลักฐานที่เรียกว่า ระบบการรับฟังพยานหลักฐาน (admissible) ซึ่งศาลจะต้องวินิจฉัยในปัญหานี้เสียก่อนโดยอาศัยหลักกฎหมายที่จะมีการระบุว่าพยานหลักฐานใดบ้างที่นำสืบได้และนำสืบไม่ได้ หรือบทตัดพยานนั่นเอง จึงเห็นว่าบทตัดพยานหลักฐานเป็นข้อกำหนดที่มีขึ้นเพื่อลูกขุน

สำหรับระบบการค้นหาความจริงในประเทศไทยนั้น มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับทั้ง 2 ระบบ กล่าวคือ โดยรูปแบบแล้วจะเห็นว่า เป็นระบบการค้นหาความจริงแบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งใช้กันในประเทศที่ใช้กฎหมายซีวิลลอว์ โดยจะเห็นได้จากมีการนำบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะพยานไปใส่ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นลักษณะของประเทศที่ประมวลกฎหมาย มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในการสืบพยานและถามพยาน คล้ายกับจะให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างในระบบไต่สวน ในขณะที่เดียวกันในทางปฏิบัติ ศาลไทยกลับได้รับอิทธิพลมาจากระบบการค้นหาความจริงแบบกล่าวหา (Accusatorial หรือ Adversary

System) โดยจะเห็นได้จากในทางปฏิบัติแล้วศาลจะวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาคดีและมีหน้าที่ในการควบคุมการนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย การค้นหาข้อเท็จจริงมาแสดงให้ปรากฏเป็นเรื่องของกลุ่มความ ซึ่งวิธีปฏิบัติของศาลเช่นนี้ เป็นที่ยอมรับกันจนถือได้ว่าเป็นนิติประเพณี ผู้พิพากษาคณาภิรมย์ปฏิบัติตามแม้โดยกฎหมายจะมีอำนาจเท่าใด ก็จะเป็นที่ครหาว่าไม่วางตัวเป็นกลาง ซึ่งประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการก็ได้บัญญัติไว้ในข้อ 9 ว่า "ผู้พิพากษาถึงระลึกรว่า การนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความและทนายความแต่ละฝ่ายที่จะกระทำผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐาน หรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง" นอกจากนี้ยังมีระบบการถามค้าน (Cross - Examination) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสืบพยานของระบบกล่าวหา ระบบการพิจารณาคดีของไทยจึงเป็นระบบผสม

ในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นในประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะแยกพิจารณาปัญหาทั้ง 2 ออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐาน (admissible) ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยในปัญหานี้ก่อนโดยอาศัยหลักกฎหมายแล้วจึงให้ลูกขุนเป็นผู้วินิจฉัยในปัญหาการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (weight of evidence) ซึ่งเป็นการใช้ดุลพินิจ ไม่มีกฎหมายกำหนด จะเห็นว่า ระบบการรับฟังพยานหลักฐาน (admissible) เป็นการกั้นกรองพยานหลักฐาน เป็นข้อกำหนดที่มีขึ้นสำหรับลูกขุน ส่วนในประเทศไทย เห็นว่าไม่มีขั้นตอนในการกั้นกรองพยานหลักฐานการวินิจฉัยเกี่ยวกับพยานหลักฐานของศาลไทย จะพิจารณาในปัญหาการอ้างพยานหลักฐาน ซึ่งในข้อนี้มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 วางหลักไว้แล้วว่า พยานหลักฐานทุกชนิดที่น่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนในปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานนั้นศาลไทยจะพิจารณาใน 2 มิติ มิติแรกจะเป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นควรหรือไม่ควรที่จะนำมาพิเคราะห์เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิด ซึ่งศาลจะต้องอธิบายและให้เหตุผลไว้ในคำพิพากษามิติที่สองจะเป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่น่าจะพิสูจน์ได้นั้นสามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้หรือไม่ ถึงในประเด็นนี้จะพบว่ามีความพิพากษาศาลฎีกาที่วางหลักเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักพยาน

หลักฐานบางประเภท ซึ่งศาลเห็นว่ายังมีข้อบกพร่องบางประการไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลย เพียงลำพังได้ ต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ ซึ่งหลักดังกล่าวก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ปัญหาก็คือ ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่ากรณีใดหรือพยานประเภทใดต้องการพยานหลักฐานประกอบ พยานหลักฐานประกอบคืออะไร มีลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในทางปฏิบัติเกิดขึ้น จึงเห็นว่าพยานหลักฐานประกอบมีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกับหลัก CORROBORATION ของกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดในชั้นการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตัดสินของลูกขุนโดยอาศัยเพียงพยานหลักฐานที่ยังมีข้อสงสัยโดยปราศจากพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ เพราะคำวินิจฉัยของลูกขุนจะตัดสินเพียงว่าจำเลยผิดหรือไม่ผิดเท่านั้น ไม่ต้องแสดงเหตุผลแห่งการวินิจฉัย และไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ หลักที่ศาลฎีกาวางไว้เกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบดังกล่าวมีหลักการที่ค่อนข้างจะแน่นอนและเป็นที่ยอมรับ จึงมีแนวความคิดที่จะวางหลักกฎหมายในเรื่องนี้ให้เป็นการแน่นอนชัดเจนยิ่งขึ้น กระทรวงยุติธรรมจึงริเริ่มโครงการปรับปรุงกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน โดยมีศาสตราจารย์ โสภณ รัตนากร เป็นประธานกรรมการ และได้ตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานออกเป็นส่วนแบ่งและส่วนอาญา ในส่วนแบ่งมีอาจารย์เกียรติ จาตนิลพันธุ์ เป็นประธานอนุกรรมการ ในส่วนอาญามีอาจารย์เริงธรรม ลัดพลี เป็นประธานอนุกรรมการ ซึ่งโครงการปรับปรุงกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในข้อที่ 2, 3 และ 4 คือ เพื่อให้การปรับใช้กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานมีความแน่นอน ชัดเจน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้การพิสูจน์หาพยานหลักฐานตามกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และเที่ยงธรรม และเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของศาล ตลอดจนพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความรัดกุมเป็นที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น กล่าวโดย เฉพาะปัญหาการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่มีข้อพิรุธหรือข้อบกพร่อง เห็นว่าควรนำหลักเกณฑ์ CORROBORATION มาศึกษาเทียบเคียงกับหลักพยานหลักฐานประกอบตามแนวคำพิพากษาฎีกาไทย โดยเน้นถึงเกณฑ์ของ corroboration is required as a matter of practice หรือกฎเกณฑ์ที่ทางปฏิบัติถือว่าควรมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ

หลัก CORROBORATION ในกฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งแบ่งกรณีที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบไว้เป็น 2 กรณีนี้มีผลต่อการวินิจฉัยในชั้นฎีกาการซึ่งนำพยานหลักฐานที่แตกต่างกันกรณีแรกซึ่งเป็นกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่า การรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานต้องมีพยานหลักฐานประกอบนั้น (corroboration is required as a matter of law) ผู้พิพากษาต้องพิจารณาว่า พยานหลักฐานดังกล่าวที่คู่ความจะนำเสนอมีพยานหลักฐานประกอบหรือไม่ ถ้าเป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่าไม่มี เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะหยุดการพิจารณาและตัดสินให้ปล่อยตัวจำเลยให้พ้นผิดไป¹ ส่วนในกรณีที่สองซึ่งเป็นกรณีที่ผู้พิพากษาจะต้องเตือนลูกขุนให้รู้ถึงอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นได้จากการตัดสินลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานหลักฐานประกอบ (corroboration is required as a matter of practice) และหากเป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่าจะไม่มีพยานหลักฐานประกอบ หน้าที่ของผู้พิพากษามีเพียงให้คำเตือนแก่ลูกขุนถึงอันตรายหากลูกขุนจะนำคำตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดโดยตัดสินจากพยานหลักฐานซึ่งปราศจากพยานหลักฐานประกอบนั้น² ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ให้ความสำคัญกับหน้าที่ที่ผู้พิพากษาจะต้องเตือนนี้มาก กล่าวคือ หากปรากฏว่า ผู้พิพากษาไม่ได้ให้คำเตือนแก่ลูกขุนและลูกขุนได้ตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับคำตัดสินดังกล่าว³ แต่หากปรากฏว่าผู้พิพากษาได้ให้คำเตือนแก่ลูกขุนแล้ว การตัดสินใจของลูกขุนจะไม่ถูกผูกมัดเป็นการเด็ดขาดว่าจะต้องฟังข้อเท็จจริงโดยมีพยานหลักฐานประกอบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ลูกขุนอาจตัดสินว่าจำเลยได้กระทำความผิดโดยอาศัยพยานหลักฐานซึ่งปราศจากพยานหลักฐานประกอบนั้นก็ได้⁴

¹ John Andrews. Criminal Evidence. P. 279.

² Ibid., P. 280.

³ Davies v. D.P.P. (1954) A.C. 378.

⁴ John Andrews. Criminal Evidence. pp. 280-281.

สำหรับในประเทศไทย เห็นว่ามีหลักเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานซึ่งมาจาก แนวคำพิพากษาฎีกาที่ศาลวางไว้เกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบนั้น มีหลักการที่ค่อนข้างจะ แน่นนอนและเป็นที่ยอมรับ จนถึงขนาดที่สมควรจะวางแนวทางให้ชัดเจนได้ กล่าวคือ ควรวาง เป็นหลักว่าพยานหลักฐานบางอย่างที่ยังมีข้อสงสัยอยู่ ซึ่งได้แก่ คำรับสารภาพของจำเลยใน ชั้นสอบสวน คำชี้ขาดของผู้ร่วมกระทำผิด และคำให้การของพยานซึ่งเป็นพยานบอกเล่า เหล่านี้จะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวไปในแนวเดียวกัน มิฉะนั้นก็จะเกิดข้อสงสัยว่าทำไมพยานหลักฐานซึ่งมีลักษณะเป็น อย่างเดียวกันแต่ศาลกลับรับฟังและน้ำหนักแตกต่างกัน การวางหลักเกณฑ์ในเรื่องพยาน หลักฐานประกอบนี้ อาจก่อให้เกิดคำถามว่าจะขัดกับหลักการใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยปัญหา ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานหรือไม่ ในข้อนี้เห็นว่าไม่ขัดกับหลักการดังกล่าว เพราะใน ปัญหาการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้ แม้จะถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจอิสระและชอบด้วยเหตุผลของ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่าการวางแนวทางในการใช้ดุลพินิจชั่ง น้ำหนักพยานหลักฐานนี้ก็ยังคงเป็นข้อที่ควรพิจารณาถึง ในกฎหมายคอมมอนลอว์เองก็มีการ วางหลักเกณฑ์ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้เช่นกัน ซึ่งก็ได้แก่หลัก CORROBORATION ซึ่งเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการพัฒนาหลักนี้ Lord Morris ได้อธิบายไว้ใน คดี D.P.P. v. Hester ว่า เพื่อเป็นการปกป้องจำเลยให้พ้นจากการถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดโดย อาศัยเพียงพยานหลักฐานที่ยังมีข้อสงสัยบางประเภท เพราะในอังกฤษและในประเทศที่ใช้ระบบ ลูกขุนในการพิจารณาคดีนั้น การวินิจฉัยของลูกขุนในปัญหาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานใช้ ความเชื่อของลูกขุนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ลูกขุนจะใช้วิจารณญาณว่าจะเชื่อตามพยานหลักฐานนั้น ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ โดยไม่ต้องแสดงเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด และจะ ไม่มีการอุทธรณ์ฎีกาในคำวินิจฉัยของลูกขุน ทำให้ไม่มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ ดังนั้น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการหาพยานหลักฐานมายืนยันหรือสนับสนุนกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องมี พยานหลักฐานประกอบ (Corroboration is required as a matter of law) นั้น จึงมีขึ้นเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตัดสินของลูกขุน อย่างไรก็ตาม กรณีที่ถือเป็นทาง ปฏิบัติว่าควรจะต้องมีพยานหลักฐานประกอบ (corroboration is required as a matter of practice) ก็ยังคงอาศัยหลักการทั่วไปของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน กล่าวคือ

เป็นดุลพินิจอิสระและชอบด้วยเหตุผลของผู้มีหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริง โดยขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั่นเอง รวมทั้งความเป็นปกติหรือผิดปกติ ความสมเหตุสมผล มีการรับกันหรือขัดแย้งกับพยานหลักฐานอื่นหรือไม่ ดังนั้น ลูกขุนจึงอาจตัดสินใจว่าจะเชื่อตามพยานหลักฐานนั้นโดยปราศจากพยานหลักฐานอื่นมาประกอบก็ได้

เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีของไทยมีการตรวจสอบดุลพินิจของศาลโดยการเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าน่าจะวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในปัญหานี้หน้าที่ของพยานหลักฐานบางชนิดโดยอาศัยหลักที่มาจากคำพิพากษาฎีกาที่เคยวางไว้และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น คำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน คำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำความผิด และคำให้การของพยานที่เป็นคำบอกเล่า เพราะการวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนจะเป็นแนวทางให้แก่คู่ความที่จะทราบว่าต้องนำพยานหลักฐานอะไร แค่ไหน เพียงใด จึงจะพอรับฟังลงโทษจำเลยได้ และยังเป็นแนวทางต่อศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไปในแนวทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม สำหรับในประเด็นที่ว่า ควรวางหลักให้เคร่งครัดเพียงใดนั้น เห็นว่า เนื่องจากการวินิจฉัยในปัญหาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนี้เป็นปัญหาข้อเท็จจริงและอยู่ในดุลพินิจของผู้มีหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริง (trier of fact) โดยเฉพาะในระบบการพิจารณาคดีของไทยซึ่งผู้พิพากษาอาชีพเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยในปัญหานี้ การที่จะวางข้อจำกัดการใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน โดยกำหนดเคร่งครัดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของพยานหลักฐานประกอบเหมือนอย่างกรณี corroboration is required as a matter of law หรือกรณีที่มีกฎหมายกำหนดว่าต้องมีพยานหลักฐานประกอบนั้น เป็นการไม่สมควร จึงเห็นว่าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับน้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานประกอบของไทยควรอาศัยแนวทางของ corroboration is required as a matter of practice หรือกรณีที่ผู้พิพากษาจะต้องเตือนถึงอันตรายจากการรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ปราศจากพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ หรือกรณีที่ในทางปฏิบัติถือกันว่าจะต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ กล่าวคือ วางหลักว่าในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานดังกล่าวว่าศาลจะต้องกระทำด้วย

ความระมัดระวัง ไม่ควรจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย ควรจะต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานประกอบด้วย

ส่วนปัญหาที่ว่าหากเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบแล้ว ศาลจำเป็นต้องเชื่อตามพยานหลักฐานประกอบนั้นหรือไม่ ในข้อนี้เห็นว่า ศาลไม่จำเป็นต้องเชื่ออย่างนั้นเสมอไป เพราะต้องขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลของพยานหลักฐานประกอบนั้นด้วย

การวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบให้แน่นอนและชัดเจนขึ้นดังกล่าว จึงอาจสรุปได้เป็น 3 ประเด็น คือ

1. กรณีที่ถือว่าควรจะต้องมีพยานหลักฐานประกอบ คือ พยานหลักฐานที่ยังมีพิรุชหรือยังมีข้อบกพร่อง ซึ่งจากหลักที่ศาลฎีกาวางไว้ ได้แก่ คำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวน คำขัดท้อของผู้ร่วมกระทำผิด และคำให้การของพยานที่เป็นพยานบอกเล่า
2. ลักษณะหรือคุณสมบัติของพยานหลักฐานประกอบ กล่าวโดยรวมก็คือ พยานหลักฐานที่มีแนวโน้มที่จะพิสูจน์ได้ว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น ที่สำคัญต้องเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ตามกฎหมาย และมีที่มาเป็นอิสระจากพยานหลักฐานที่จะต้องถูกประกอบ
3. น้ำหนักและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานประกอบ คือ การวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ยังมีพิรุชหรือมีข้อบกพร่อง หากจะวินิจฉัยเพื่อรับฟังลงโทษจำเลยแล้วต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานประกอบด้วย แต่การที่ศาลจะเชื่อตามพยานหลักฐานประกอบนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั่นเอง

ดังนั้น จึงขอเสนอให้วางแนวทางเกี่ยวกับพยานหลักฐานประกอบดังต่อไปนี้

1. วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความหมายของพยานหลักฐานประกอบว่า พยานหลักฐานประกอบ หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มา เป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย
2. วางแนวทางการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องบางประการโดยการวางแนวทางว่า ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานขัดท้อ หรือพยานหลักฐานอื่นที่มีพิรุชหรือข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง หากควรรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลยไม่ เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน